

**Verklaring inzake de belangrijkste
ongunstige effecten van
beleggingsbeslissingen op
duurzaamheidsfactoren**

Financiële marktdeelnemer

Stichting Pensioenfonds Metaal & Techniek
LEI Code OXKGMOQXUUQHQBHNHWH53

Samenvatting

Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek (hierna: PMT), met LEI code OXKGMOQXUUQHQBHNHWH53¹, neemt de belangrijkste ongunstige effecten van haar beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking. Deze verklaring is de geconsolideerde verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren van PMT.

Deze verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren heeft betrekking op de referentieperiode van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023. In 2023 is voor het eerst gerapporteerd over de gemeten belangrijkste ongunstige effecten. Die rapportage had betrekking op 2022.

Deze verklaring wordt opgesteld wegens Europese wetgeving over duurzaamheid, namelijk de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), en wordt jaarlijks vóór juli geactualiseerd met de gemeten belangrijkste ongunstige effecten. Beleggingsbeslissingen hebben effect op de wereld. Zo kunnen beleggingen gunstige, maar ook ongunstige gevolgen hebben op duurzaamheidsfactoren. Deze duurzaamheidsfactoren hebben betrekking op een breed scala van ecologische-, sociale- en werkgelegenheidszaken. Denk bijvoorbeeld aan de schending van mensenrechten of het behoud van biodiversiteit.

In de SFDR zijn een aantal onderwerpen aangemerkt als belangrijkste negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren in de vorm van 14 verplichte indicatoren over duurzaamheidsaspecten voor bedrijven, 2 verplichte indicatoren voor overheden en supranationale instellingen², en 2 verplichte indicatoren voor vastgoedactiva. Verder zijn er 2 aanvullende indicatoren geselecteerd door PMT. Dit betreft de indicatoren 'Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie' en 'Ontbreken van een mensenrechtenbeleid'.

Veel van deze onderwerpen worden meegenomen in beleggingsbeslissingen in grote delen van de aandelen-, bedrijfsobligatie-, staatsobligatie- en vastgoedportefeuilles. Dit houdt in dat de desbetreffende indicator of een vergelijkbaar onderwerp is opgenomen in het uitsluitingsbeleid, de samenstelling van de beleggingsportefeuilles, het stembeleid of een engagementprogramma.

1. Een LEI code is een uniek nummer waarmee financiële toezichthouders (zoals de Autoriteit Financiële Markten) transacties wereldwijd volgen en, wanneer nodig, ingrijpen. Het doel is om de financiële markten transparanter te maken, beleggingsrisico's beter te beheersen en beleggers te beschermen.

2. Supranationale instellingen hebben de bevoegdheid om besluiten te nemen die boven de nationale wetten uitgaan, zoals de Verenigde Naties.

Summary

Stichting Pensioenfonds Metaal en Techniek (hereinafter: PMT), LEI code OXKGMQXUUQHQBHNHWH53,³ Considers principal adverse impacts of its investment decisions on sustainability factors. This statement is PMT's consolidated statement on principal adverse impacts on sustainability factors.

This statement on principal adverse impacts on sustainability factors covers the reference period from 1 January 2023 to 31 December 2023. In 2023, reporting on the measured principal adverse impacts was done for the first time. That report pertained to 2022.

This statement has been drawn up pursuant to the European Union's legislation on sustainability, namely the Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR), and is updated annually before July with the measured principal adverse impacts. Investment decisions affect the world, and investments can have favourable but also adverse effects on sustainability factors. These sustainability factors concern a wide range of environmental, social, and employment issues, for example, respect for human rights or the preservation of biodiversity.

The SFDR designates a number of issues as the principal negative effects on sustainability factors in the form of 14 mandatory indicators on sustainability issues for companies, 2 mandatory indicators for public authorities and supranational institutions,⁴ and 2 mandatory indicators for real-estate assets. PMT has also selected 2 additional indicators. These are 'Investments in companies without carbon emission reduction initiatives' and 'Absence of a human rights policy'. Many of these issues are factored into investment decisions in large parts of the equity, corporate bond, government bond, and real estate portfolios. This means that the relevant indicator or a similar issue is included in the exclusion policy, the composition of investment portfolios, the voting policy, or an engagement programme.

Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingen op duurzaamheidsfactoren opgenomen. Per 30 juni 2024 is deze tabel geactualiseerd met de metingen over het voorafgaande jaar, 2023, gemeten per kwartaal. Per ongunstig effect is een score opgenomen die iets zegt over de omvang van de gemeten ongunstige effecten. Ook is beschreven welke activiteiten worden ondernomen om deze te voorkomen of te verminderen. Hierbij geldt dat er verschillende soorten activiteiten kunnen worden ondernomen, zoals het gebruik van stemrecht als aandeelhouder, het aangaan van een dialoog met ondernemingen of uitsluiting van bepaalde beleggingen.

3. A LEI code is a unique number that allows Dutch financial regulators (such as the Financial Markets Authority) to track transactions worldwide and intervene when necessary. The goal is to make financial markets more transparent, better manage investment risks, and protect investors.

4. Supranational institutions have the authority to make decisions that go beyond national laws, such as the United Nations.

Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen	
Klimaat- en andere milieu-indicatoren						
Broeikasgasemissies	1. BKG-emissies	Scope 1- BKG-emissies	1.915.949,98 tCO ₂ e	2.337.993,36 tCO ₂ e	Er is een daling van de BKG-emissies geweest, veroorzaakt door de verschuiving van Amerikaanse bedrijfsobligaties naar Europese bedrijfsobligaties. Daarnaast is er in 2023 een aantal bedrijven uitgesloten na onsuccesvol engagement. Dit waren met name bedrijven in de olie- en gas sector, die een hoge uitstoot heeft.	<p>Genomen maatregelen</p> <p>In de aandelen-, bedrijfsobligaties en private equity portefeuilles worden verschillende acties genomen die als doel hebben om bij te dragen aan het beperken van de uitstoot van broeikasgassen in de reële economie. Er wordt o.a. gebruik gemaakt van ESG screenings die er op gericht zijn om bedrijven die zich onvoldoende inzetten om de energietransitie te realiseren te verwijderen uit de portefeuille. Zo worden in de aandelenportefeuille in een aantal carbon intensieve sectoren bedrijven verwijderd die relatief slecht scoren ten opzichte van andere bedrijven in dezelfde sector op basis van een energietransitie beoordeling, waarin o.a. de huidige uitstoot, de maatregelen die het bedrijf neemt en het ambitieniveau van doelstellingen die het bedrijf zet worden meegewogen. Er wordt gebruik gemaakt van sectorspecifieke beoordelingen.</p> <p>In de portefeuille die resteert, worden bedrijven gemotiveerd om verdere stappen te nemen middels het engagement en stembeleid. Het engagementprogramma over de energietransitie is in 2023 uitgebreid naar bedrijven aan de vraagkant in de energiesectoren. Ook is in 2023 een groot aantal olie- en gasbedrijven uitgesloten als gevolg van een beperkte voortgang op onze engagementdoelstellingen. Daar waar gebruik gemaakt wordt van actief beheer, worden beheerders mede geselecteerd en beoordeeld op basis van hun vermogen om ESG aspecten mee te wegen in het beleggingsproces.</p>
		Scope 2-BKG-emissies	378.689,06 tCO ₂ e	448.600,11 tCO ₂ e	Er is gedurende de tijdsperiode vermogen onttrokken van de aandelen portefeuilles, hierdoor is de algehele scope 2 uitstoot gedaald. Vooral in de sectoren met een relatief hoge scope 2 uitstoot is er een lagere allocatie, grootste effect in de sector 'Elektronische componenten'.	
		Scope 3- BKG-emissies (vanaf 1 januari 2023)	20.163.747,26 tCO ₂ e	24.347.518,26 tCO ₂ e	De sterkste daling is in de sector: 'Industriële conglomeraten', waar zowel de uitstoot als het belegd vermogen is gedaald. Gedurende de referentieperiode is het engagement- programma over de energietransitie uitgebreid, waarbij er een aantal grote uitstoters is uitgesloten. Dit leidde vooral tot verkopen in de olie- en gas sector, die een hoge scope 3 uitstoot heeft.	
		Totale BKG-emissies	22.458.386,32 tCO ₂ e	27.134.111,74 tCO ₂ e	De databeschikbaarheid voor obligaties in opkomende landen is substantieel lager, zowel in vergelijking tot andere markten als bij aandelen. Hierdoor hebben individuele transacties binnen de opkomende landen obligatie-portefeuille veel invloed op de BKG-emissies.	
	2. Koolstofvoetafdruk	Koolstofvoetafdruk	29,66 tCO ₂ e/€ mln	34,28 tCO ₂ e/€ mln	<p>De koolstofvoetafdruk is een stuk lager vanwege een verschuiving in de bedrijfsobligatieportefeuille van Amerikaanse bedrijfsobligaties naar Europese bedrijfsobligaties. De grootste daling heeft plaatsgevonden in de sectoren 'Industriële Conglomeraten', 'Metalen & Productie' en 'Detailhandel'. Er is binnen deze sectoren een lagere allocatie en een lagere koolstofvoetafdruk per bedrijf.</p> <p>Geplande maatregelen</p> <p>Jaarlijks, ook in 2024, worden de bedrijven in onze beursgenoteerde aandelen- en obligatieportefeuilles beoordeeld op basis van verschillende klimaatcriteria. De bedrijven die niet aan deze criteria voldoen, komen niet in aanmerking voor opname in de portefeuille. Daarnaast worden de beheerders beoordeeld op o.a. hun vermogen om ESG aspecten mee te wegen in de beleggingsbeslissingen.</p>	
	3. BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	84,48 tCO ₂ e/€ mln omzet	103,17 tCO ₂ e/€ mln omzet	<p>De BKG-intensiteit is een stuk lager vanwege een verschuiving in de bedrijfsobligatieportefeuille van Amerikaanse bedrijfsobligaties naar Europese bedrijfsobligaties. Ook het aantal bedrijven dat is uitgesloten als gevolg van niet-succesvol engagement is toegenomen. Hierdoor zijn er met name bedrijven in de olie- en gassector uitgesloten, welke een relatief hoge BKG intensiteit hebben.</p> <p>In 2024 vervolgen we ons engagement met de resterende olie- en gasbedrijven. Vanaf 2024 richt het engagementprogramma energietransitie zich op beleidsmakers en bedrijven en organisaties in de waardeketen van CO₂-intensieve bedrijven.</p> <p>Vastgestelde streefdoelen</p> <p>We hanteren de volgende reductiedoelstellingen voor uitstoot-intensieve sectoren voor 2030:</p> <ul style="list-style-type: none"> Luchtvaartmaatschappijen: 616,00 gram CO₂ per RTK (Revenue tonne kilometres) Aluminiumproducenten: 4,73 ton CO₂e per geproduceerde ton aluminium Autofabrikanten: een gemiddelde uitstoot van 30,68 gram CO₂ van nieuw geproduceerde auto's per kilometer Cementproducenten: 0,42 ton CO₂ per geproduceerde ton cementproduct Elektrische nutsbedrijven: 0,14 ton CO₂e per geproduceerde megawattuur energie Olie- & Gasindustrie: 40,95 gram CO₂e per geproduceerde megajoule energie Staalproducenten: 1,13 ton CO₂ per geproduceerde ton staal <p>Daarnaast hebben we de ambitie om uiterlijk per 2030 geen bedrijven meer in de portefeuille te hebben die niet aan het Parijsakkoord voldoen.</p>	

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	4,79%	5,59%	Het hoofdzakelijk effect wordt veroorzaakt door uitsluiten van bedrijven in de olie- en gas sector na niet-succesvol engagement. Daarnaast zijn er bedrijven die in het verleden actief waren in de sector fossiele brandstoffen maar in 2023 niet meer. Tot slot wordt een gedeelte van de daling veroorzaakt door lagere data beschikbaarheid.	<p>Genomen maatregelen In 2023 is een groot aantal olie- en gasbedrijven uitgesloten als gevolg van een beperkte voortgang op onze engagementdoelstellingen.</p> <p>Geplande maatregelen Met de resterende fossiele brandstof producenten in de aandelenportefeuille wordt de dialoog in 2024 voortgezet.</p>
5. Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel verbruik van niet-hernieuwbare energie en opwekking van niet-hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd, uit niet-hernieuwbare energiebronnen, ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen.	29,14%	37,71%	De afname wordt veroorzaakt door een sterke daling van de databeschikbaarheid. Bepaalde data is nog niet beschikbaar op het moment van schrijven, we sturen actief op hogere datakwaliteit en beschikbaarheid bij onze dataleveranciers.	<p>Genomen maatregelen We beleggen in de aandelenportefeuille niet in elektriciteitsmaatschappijen die binnen de sector tot de laagst scorende 20% behoren op een energietransitie score. In de bedrijfsobligatieportefeuille wordt niet geïnvesteerd in bedrijven waarvan de omzet voor meer dan 30% gebaseerd is op energieopwekking met behulp van kolen. Middels ons engagementprogramma stimuleren we achterblijvers in deze sector om het gebruik van kolen voor energieopwekking uit te faseren en vragen we bedrijven om zich te committeren aan een 1,5 graden pad.</p> <p>We voeren engagement met bedrijven in sectoren die relatief veel energie verbruiken: de staalsector, cementsector, chemische industrie en producenten van industriële goederen. We stimuleren deze bedrijven om minder afhankelijk te worden van niet-hernieuwbare energie en, waar mogelijk, hernieuwbare energie te gebruiken.</p> <p>Geplande maatregelen Jaarlijks, ook in 2024, worden de bedrijven in onze beursgenoteerde aandelen en obligatieportefeuilles beoordeeld op basis van verschillende klimaatcriteria. De bedrijven die niet aan deze criteria voldoen, komen niet in aanmerking voor opname in de portefeuille. Daarnaast worden de beheerders beoordeeld op o.a. hun vermogen om ESG aspecten mee te wegen in de beleggingsbeslissingen. Het engagementprogramma wordt voortgezet in 2024.</p>
6. Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaat-effecten ³	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten	A : 0,05 B : 1,80 C : 0,50 D : 1,87 E : 2,08 F : 0,23 G : 0,07 H : 0,68 L : 0,36	A : 2,39 B : 1,62 C : 0,70 D : 8,70 E : 2,76 F : 0,28 G : 0,13 H : 1,04 L : 0,66	De sterke daling bij sector D wordt veroorzaakt door datakwaliteit en databeschikbaarheid. De daling bij sector A wordt veroorzaakt door de kleinere allocatie naar bedrijven in de sector: 'Papieren en bos producten'.	<p>Genomen maatregelen We monitoren waar mogelijk de klimaatperformance van onze beleggingen op basis van sector specifieke carbon intensiteitsmaatstaven. Hierop zijn ook doelstellingen gezet voor 2030. Om hier naartoe te bewegen wordt o.a. gebruik gemaakt van ESG screenings die erop gericht zijn om bedrijven die zich onvoldoende inzetten om de energietransitie te realiseren te verwijderen uit de portefeuille. Zo worden in de aandelenportefeuille in een aantal carbon intensieve sectoren bedrijven verwijderd die relatief slecht scoren ten opzichte van andere bedrijven in dezelfde sector op basis van een energietransitie beoordeling, waarin o.a. de huidige uitstoot, de maatregelen die het bedrijf neemt en het ambitieniveau van doelstellingen die het bedrijf zet worden meegewogen. Er wordt gebruik gemaakt van sector specifieke beoordelingen.</p> <p>Geplande maatregelen Jaarlijks, ook in 2024, worden de bedrijven in onze beursgenoteerde aandelen- en obligatieportefeuilles beoordeeld op basis van verschillende klimaatcriteria. De bedrijven die niet aan deze criteria voldoen, komen niet in aanmerking voor opname in de portefeuille. Daarnaast worden de beheerders beoordeeld op o.a. hun vermogen om ESG aspecten mee te wegen in de beleggingsbeslissingen.</p> <p>Het engagementprogramma wordt voortgezet in 2024.</p>

3. Sectie a — landbouw, bosbouw en visserij; sectie b — winning van delfstoffen; sectie c — industrie; sectie d — productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht; sectie e — distributie van water: afval- en afvalwaterbeheer en sanering; sectie f — bouwnijverheid; sectie g — groot- en detailhandel: reparatie van auto's en motorfietsen; sectie h — vervoer en opslag; sectie l — exploitatie van en handel in onroerend goed.

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Biodiversiteit	7. Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteitsgevoelige gebieden	Aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/ activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben	6,25%	2,49%	De datakwaliteit en databeschikbaarheid zijn dit jaar gestegen waardoor het gerapporteerde cijfer accurater is geworden.	<p>Genomen maatregelen Begin 2023 hebben we met zes bedrijven engagement gevoerd op het onderwerp biodiversiteit, waarbij de focus lag op het voorkomen van ontbossing in de toeleveringsketen van bedrijven. Eind 2023 zijn vijf bedrijven toegevoegd aan het engagement, als onderdeel van Nature Action 100 en het engagement via FAIRR op de eivitttransitie. Beide samenwerkingsverbanden zijn een wereldwijd door investeerders geleid initiatief gericht op het aanpakken van het verlies aan biodiversiteit en het beschermen van ecosystemen. We zullen bij het engagement een sectorspecifieke benadering hanteren en engagement voeren op onderwerpen die voor wat betreft impact op biodiversiteit het meest materieel zijn voor een bepaalde sector.</p> <p>In de ESG screenings die toegepast worden op de aandelen en obligatieportefeuilles wordt de performance op de onderwerpen biodiversiteit en landgebruik en grondstoffengebruik meegewogen, voor de bedrijven waarvoor deze onderwerpen als relevant worden gezien.</p> <p>Geplande maatregelen In de passief beheerde beursgenoteerde aandelenportefeuille worden in 2024 nieuwe selectiecriteria geïntroduceerd, waaronder twee criteria die betrekking hebben op de prestaties van bedrijven op het thema biodiversiteit.</p>
Watergehalte	8. Emissies in water	Door de ondernemingen waarin is belegd veroorzaakte emissies in water (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde.	0,002	2,80	De data beschikbaarheid ten opzichte van vorig jaar is sterk afgenomen. Voor deze indicator is er in zijn algemeenheid erg weinig data beschikbaar, dit beïnvloedt de betrouwbaarheid van de gerapporteerde effecten.	<p>Genomen maatregelen In de ESG screenings die toegepast worden op de aandelen en obligatieportefeuilles wordt de performance op het onderwerp watergebruik meegewogen, voor de bedrijven waarvoor dit onderwerp als relevant wordt gezien.</p> <p>Geplande maatregelen In de passief beheerde beursgenoteerde aandelenportefeuille zijn in 2024 nieuwe selectiecriteria geïntroduceerd, waaronder criteria die betrekking hebben op de prestaties van bedrijven op de thema's waterschaarste en afval.</p>
Afval	9. Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval	Door de ondernemingen waarin is belegd, geproduceerd gevaarlijk afval en radioactief afval (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde.	0,14	26,61	De verschillen zijn te verklaren door de verbeterde datakwaliteit en databeschikbaarheid. Voor deze indicator is er erg weinig data beschikbaar, dit beïnvloedt de betrouwbaarheid van de gerapporteerde effecten.	<p>Genomen maatregelen In de ESG screenings die toegepast worden op de aandelen en obligatieportefeuilles wordt de performance op de onderwerpen verpakkingsmaterialen en afvalmanagement, elektronisch afval en schadelijke stoffen en afvalstoffen meegewogen, voor de bedrijven waarvoor deze onderwerpen als relevant wordt gezien.</p> <p>Geplande maatregelen In de passief beheerde beursgenoteerde aandelenportefeuille zijn in 2024 nieuwe selectiecriteria geïntroduceerd, waaronder criteria die betrekking hebben op de prestaties van bedrijven op de thema's waterschaarste en afval.</p>

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen	
Indicatoren voor sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten, en bestrijding van corruptie en omkoping						
Sociale thema's en arbeidsomstandigheden	10. Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.	0,41%	0,55%	Dit jaar zijn er meer bedrijven na niet-succesvol engagement uitgesloten. Dit leidde tot verkopen in bedrijven die betrokken zijn geweest bij schendingen. Daarnaast zijn er verschillende bedrijven in de portefeuille die in 2022 op basis van onze ESG-criteria onvoldoende scoorden op de indicator vooruitgegaan, waardoor ze per 2023 voldoende scoren. Voor deze indicator is er erg weinig data beschikbaar, dit beïnvloedt de betrouwbaarheid van de gerapporteerde effecten.	<p>Genomen maatregelen We voeren engagement met bedrijven die de beginselen van de UNGPs of de OESO-richtlijnen schenden. In 2023 maakten 78 bedrijven onderdeel uit van een van de engagementprogramma's gericht op mensenrechten en arbeidsomstandigheden. We eisen van de beheerders van onze beleggingsportefeuilles een commitment aan de OESO-richtlijnen en de UNGP's. Ook monitoren we de praktische toepassing van deze richtlijnen.</p> <p>We committeren ons aan een aanpak waarbij de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, het daarbij behorende sectorspecifieke richtsnoer, en de United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights als basis worden genomen om ESG-risico's te identificeren, te prioriteren en te adresseren.</p> <p>Geplande maatregelen In de passief beheerde beursgenoteerde aandelenportefeuille zijn in 2024 nieuwe selectiecriteria geïntroduceerd, waaronder criteria die betrekking hebben op de prestaties van bedrijven op thema's die onderdeel uitmaken van de eerder genoemde richtlijnen, zoals gezondheid en veiligheid, toegang tot medische zorg en goed ondernemingsbestuur.</p> <p>Daarnaast hebben we in 2024 ons stembeleid aangescherpt door een bepaling toe te voegen over due diligence op het gebied van mensenrechten.</p>
	11. Ontbreken van procedures en compliance mechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen.	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de afhandeling van klachten waarmee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt.	26,95%	29,71%	Het hoofdzakelijke effect wordt veroorzaakt door bedrijven in de portefeuille die in 2022 geen beleid hadden dat aan de voorwaarden voldeed en dat in 2023 wel hebben.	
	12. Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen.	Gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd.	3,22%	2,48%	Het grootste verschil wordt veroorzaakt door een toegenomen databeschikbaarheid. Daarnaast is er een stijging van de niet-gecorrigeerde loonkloof bij banken. Bij deze banken wordt er relatief veel cash in kas gehouden. Deze gelden worden eveneens meegenomen in de PAI indicator. Voor deze indicator is er erg weinig data beschikbaar, dit beïnvloedt de betrouwbaarheid van de gerapporteerde effecten.	<p>Genomen maatregelen We sturen niet direct op deze indicator.</p> <p>Geplande maatregelen We verwachten in 2024 geen maatregelen te nemen rondom deze indicator.</p>
	13. Genderdiversiteit Raad van Bestuur.	Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de Raad van Bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de Raad van Bestuur.	34,09%	34,93%	Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door een verandering in de man/vrouw verhouding in het bestuur bij banken. Het cash in de portefeuille van PMT is bij deze banken geplaatst. Gelden in de portefeuille worden eveneens meegenomen in de berekening van de PAI indicatoren.	<p>Genomen maatregelen We stemmen TEGEN verkiezing van de voorzitter van de benoemingscommissie (uitgezonderd nieuwe kandidaten), indien er geen vrouwen zitting hebben in het bestuur en tegelijkertijd geen van de voorgedragen nieuwe kandidaten vrouw is. Deze richtlijn zal ook worden toegepast in gevallen waarin de bestuurdersverkiezing tot één besluit is samengevoegd (en de voorzitter van de benoemingscommissie één van de kandidaten is). Mochten er in bepaalde landen al strengere marktgebruiken of wettelijke vereisten gelden dan worden deze als norm gehanteerd.</p> <p>Geplande maatregelen In de passief beheerde beursgenoteerde aandelenportefeuille zijn in 2024 nieuwe selectiecriteria geïntroduceerd, waaronder criteria die betrekking hebben op de prestaties van bedrijven op het thema genderdiversiteit in de Raad van Bestuur.</p>
	14. Blootstelling aan controversiële wapens (anti-persoonsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens).	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens.	0,00%	0,00%	N.V.T.	<p>Genomen maatregelen We sluiten bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Eind 2023 werden er om deze reden 87 bedrijven uitgesloten.</p> <p>Geplande maatregelen We verwachten in 2024 geen aanvullende maatregelen te nemen rondom deze indicator.</p>

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen
Indicatoren voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen						
Ecologisch	15. BKG-intensiteit.	BKG-intensiteit landen waarin is belegd.	72,89 tCO ₂ e/€ mln GDP	90,75 tCO ₂ e/€ mln GDP	De daling wordt voornamelijk veroorzaakt door missende data van Brazilië, terwijl Brazilië in 2022 een hoge BKG intensiteit had. Ook bij een aantal kleinere landen is de databeschikbaarheid verminderd. Bepaalde data is nog niet beschikbaar op het moment van schrijven, we sturen actief op hogere datakwaliteit en databeschikbaarheid bij onze dataleveranciers.	<p>Genomen maatregelen We sturen niet direct op deze indicator. Wel selecteren we vermogensbeheerders die onze beleggingen beheren mede op basis van de kwaliteit van hun ESG beleid. De beheerders die namens ons investeren voeren met een deel van de overheden waarin we beleggen gesprekken over hun bijdrage aan het beperken van klimaatverandering.</p> <p>Geplande maatregelen In 2024 is een indicator toegevoegd aan ons ESG Landenraamwerk. Met de nieuwe indicator beoordelen we landen op hun bijdrage aan de energietransitie. Staatsobligaties en aandelen van staatsbedrijven worden niet opgenomen als een land zeer slecht presteert op deze maatstaf.</p>
Sociaal	16. Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten.	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (absoluut aantal en relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht.	1 land 0,00% van het belegd vermogen	2 landen 0,00% van het belegd vermogen	In het begin van 2022 was er nog een kleine positie belegd in Turkije, die gedurende 2022 verkocht. Daarnaast is er momenteel nog een kleine positie in Tunesië.	<p>Genomen maatregelen We sluiten landen uit die gesanctioneerd zijn door de EU en/of de VN vanwege schendingen van sociale rechten. Eind 2023 werden er 17 landen om deze reden uitgesloten.</p> <p>Aanvullend op deze uitsluiting beleggen we niet in staatsobligaties of staatsbedrijven in autoritaire landen zoals gedefinieerd door de Economist Intelligence Unit.</p> <p>Geplande maatregelen We verwachten in 2024 geen aanvullende maatregelen te nemen rondom deze indicator.</p>
Indicatoren voor beleggingen in vastgoedactiva						
Fossiele brandstoffen	17. Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva.	Aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen.	N.V.T.	N.V.T.	N.V.T.	<p>Genomen maatregelen De vastgoedbeleggingen betreffen met name beleggingen in woningen, winkels en kantoren. Een blootstelling aan de fossiele industrie middels vastgoed doet zich derhalve niet voor.</p> <p>Geplande maatregelen We verwachten in 2024 geen aanvullende maatregelen te nemen rondom deze indicator.</p>
Energie efficiëntie	18. Blootstelling aan energie-inefficiënte vastgoedactiva.	Aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva.	36,21%	32,22%	Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere databeschikbaarheid.	<p>Genomen maatregelen We hebben onze klimaatdoelen vertaald in klimaatactieplannen voor beleggingen in vastgoed. We selecteren vastgoedbeheerders die zich inzetten voor CO₂-reductie en stimuleren hen waar nodig tot meer ambitie. We vragen beheerders concrete plannen uit te werken om vastgoedobjecten in lijn met de CRREM-paden te brengen, inclusief een planning voor renovatie, installatie zonnepanelen en vervanging van warmte-systemen. De beheerders van de Nederlandse en internationale vastgoedportefeuilles ontwikkelen deze plannen en zijn met name actief met het implementeren hiervan.</p> <p>Daarnaast hebben we in 2023 het ESG-beleid van Beursgenoteerd Vastgoed verder aangescherpt en uitgebreid. Hiermee willen we beter inzicht krijgen in de kWh- en CO₂-intensiteit en CO₂-uitstoot voor scope 1, 2 en 3 van de vastgoedbeleggingen.</p> <p>Geplande maatregelen In 2024 voeren wij de dialoog met de beheerders om de verduurzamingsplannen verder door te ontwikkelen en te implementeren. Hierbij ligt de focus op gerichte korte termijn decarbonisatie-acties en de lange termijn strategische planning inclusief budgettering.</p> <p>Vastgestelde streefdoelen</p> <ul style="list-style-type: none"> • We hebben de ambitie om alleen te investeren in vastgoedbeheerders met een minimale GRESB-score van drie sterren (op het niveau van de fondsbeheerders) en met een in 2025 beoogd gemiddelde van ten minste vier sterren (van de vijf sterren). • We hebben de ambitie om de uitstoot-intensiteit van de beleggingen in lijn te brengen met een 1,5-graden scenario, conform de Carbon Risk Real Estate Monitor (CRREM)-methode. Dit is een methode waarmee per vastgoedsector per land de benodigde reductie van de CO₂ intensiteit/m² wordt bepaald tot aan 2050. <p>Voorlopige doelstelling 2030: uitstoot per m² met 40% omlaag ten opzichte van 2020 CRREM-paden.</p>

Andere indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen	
Klimaat- en andere milieu-indicatoren						
Emissies	4. Beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstof-emissiereductie.	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissiereductie die aansluiting bij de Overeenkomst van Parijs beogen.	7,15%	9,65%	Het hoofdzakelijke effect wordt veroorzaakt doordat veel ondernemingen in 2022 geen initiatieven voor koolstofemissiereductie in plaats hadden en deze in 2023 wel hadden. Daarnaast is het aantal bedrijven binnen de aandelenportefeuille zonder een koolstofemissiereductie initiatief gedaald door het uitsluiten van met name olie- en gasbedrijven na onsuccesvol engagement.	<p>Genomen maatregelen We maken gebruik van ESG screenings die er op gericht zijn om bedrijven die zich onvoldoende inzetten om de energietransitie te realiseren te verwijderen. Zo worden in de aandelenportefeuille in een aantal carbon intensieve sectoren, bedrijven verwijderd die relatief slecht scoren ten opzichte van andere bedrijven in dezelfde sector op basis van een energietransitie beoordeling, waarin o.a. de maatregelen die het bedrijf neemt en het ambitieniveau van doelstellingen die het bedrijf zet worden meegewogen. Er wordt gebruik gemaakt van sector specifieke beoordelingen. In de portefeuille die resteert, worden bedrijven gemotiveerd om verdere stappen te nemen middels het engagement en stembeleid.</p> <p>Geplande maatregelen In 2024 vervolgen we onze dialoog met de resterende olie-en gasbedrijven in de aandelenportefeuille. Vanaf 2024 richt het engagementprogramma energietransitie zich in toenemende mate op beleidsmakers en bedrijven en organisaties in de waardeketen van CO₂-intensieve bedrijven.</p>
Indicatoren voor sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping						
Mensenrechten	9. Ontbreken van een mensenrechtenbeleid.	Aandeel beleggingen in entiteiten zonder mensenrechtenbeleid.	2,10%	5,65%	Het voornaamste effect wordt veroorzaakt door ondernemingen die in 2022 geen mensenrechtenbeleid hadden en in 2023 wel. Daarnaast zijn er dit jaar meer bedrijven na niet-succesvol engagement uitgesloten. Dit leidde tot verkopen van entiteiten zonder mensenrechtenbeleid.	<p>Genomen maatregelen We voeren engagement met bedrijven die de beginselen van de UNGPs of de OESO-richtlijnen schenden. In 2023 maakten 78 bedrijven onderdeel uit van een van de engagementprogramma's gericht op mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Hierbij wordt getoetst of bedrijven een mensenrechtenbeleid hebben.</p> <p>We committeren ons aan een aanpak waarbij de OESO-richtlijnen en de UNGP's als basis worden genomen om ESG-risico's te identificeren, te prioriteren en te adresseren.</p> <p>Geplande maatregelen We hebben in 2024 ons stembeleid aangescherpt door een bepaling toe te voegen over due diligence op het gebied van mensenrechten.</p>

Beschrijving van beleid voor de identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingen op duurzaamheidsfactoren opgenomen. Per 30 juni 2024 is deze tabel geactualiseerd met de metingen over het voorafgaande jaar, 2023, gemeten per kwartaal. Per ongunstig effect is een score opgenomen die iets zegt over de omvang van de gemeten ongunstige effecten. Ook is beschreven welke activiteiten worden ondernomen om deze te voorkomen of te verminderen. Hierbij geldt dat er verschillende soorten activiteiten kunnen worden ondernomen, zoals het gebruik van stemrecht als aandeelhouder, het aangaan van een dialoog met ondernemingen of uitsluiting van bepaalde beleggingen.

In het identificatieproces brengen we belangrijke duurzaamheidsthema's in kaart, waarbij de relevantie van deze thema's wordt beoordeeld vanuit twee invalshoeken:

- de mate waarin duurzaamheidsthema's relevant zijn voor mens, milieu en maatschappij; en
- de mate waarin duurzaamheidsthema's impact hebben op onze portefeuille.

De resultaten van dit identificatieproces worden in de vorm van een matrix in kaart gebracht. Met deze matrix als tool kunnen we uitdrukken welke duurzaamheidsthema's voor ons materieel zijn.

In het daaropvolgende prioriteringsproces kijken we enerzijds naar thema's die prioriteit moeten krijgen op basis van *due diligence*, gebaseerd op de mate van de ernst van de gevolgen en de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet. Hierbij wordt de ernst van de gevolgen beoordeeld op basis van de schaal, reikwijdte en onomkeerbaarheid van de geïdentificeerde negatieve impacts. Anderzijds kijken we welke thema's aansluiten bij de voorkeuren en identiteit van PMT en zijn deelnemers.

Bronnen die ten grondslag liggen aan deze risicoanalyse bestaan uit informatie van dataproviders, publiek beschikbare (bedrijfs)informatie, en informatie die naar voren komt uit gesprekken met stakeholders, zoals NGO's en vakbonden. Verder is, waar mogelijk, gebruik gemaakt van externe raamwerken. Een voorbeeld hiervan is het raamwerk van het Sustainability Accounting Standards Board, die laat zien welke thema's relevant zijn voor bedrijven in verschillende sectoren.

Voor de meest relevante ESG-thema's wordt een visie uitgewerkt in een position paper. Hierin wordt ook vastgelegd welk instrument het meest geschikt is om met het geprioriteerde thema aan de slag te gaan en de geïdentificeerde ongunstige effecten te beperken. Hierbij speelt het vermogen om het thema te beïnvloeden ook een rol, onder andere rekening houdend met:

- de (relatieve) grootte van de beleggingen gerelateerd aan het duurzaamheidsthema;
- of deze beleggingen actief of passief worden beheerd;
- (potentiële) samenwerkingsverbanden met andere investeerders;
- beschikbare informatie en data; en
- de geografische nabijheid.

Het hierboven beschreven proces van de identificatie en prioritering van duurzaamheidsthema's lag ook ten grondslag aan de selectie van de aanvullende indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten ('beleggingen in ondernemingen zonder initiatieven voor koolstofemissie-reductie' en 'het ontbreken van een mensenrechtenbeleid'). Deze onderwerpen vormen een belangrijke basis voor de duurzaamheidsthema's waar wij ons op richten, zijn relevant voor de ondernemingen waarin we beleggen en zijn goed meetbaar.

Onze aanpak om ongunstige effecten te beperken

De wijze waarop we rekening houden met de belangrijkste negatieve effecten van de beleggingen op duurzaamheidsfactoren verschilt per onderwerp en beleggingscategorie. We hebben een aantal instrumenten tot onze beschikking die gebruikt kunnen worden om bij beleggingen rekening te houden met de belangrijkste ongunstige effecten. Deze instrumenten worden hieronder toegelicht.

Uitsluitingen

We hanteren voor zowel landen, als sectoren en individuele bedrijven een uitsluitingsbeleid. Zo sluiten we landen uit die onderworpen zijn aan sancties door de VN Veiligheidsraad en/of de Europese Unie. Het gaat hierbij om sancties gericht op de centrale overheid in de vorm van een wapenembargo, een aandelenstop of een reisverbod. We beleggen niet in staatsobligaties van deze landen. Ook beleggen we niet in ondernemingen waarvan de producten of diensten geacht worden een negatief effect op de maatschappij te hebben, zoals controversiële wapens, tabak, handvuurwapens voor civiel gebruik, adult entertainment en bont. Tot slot sluiten we bedrijven uit naar aanleiding van een schending van bepaalde internationale verdragen die ondertekend zijn door de Nederlandse regering. Ook kunnen we besluiten een bedrijf uit te sluiten naar aanleiding van onvoldoende voortgang in een engagementprogramma (engagement-led divestment).

ESG integratie

Via principiële randvoorwaarden aan de portefeuille worden ondernemingen, landen en vastgoed met ondermaatse prestaties op ESG-gebied uitgesloten van de beleggingsportefeuilles om de belangrijkste negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren te beperken. Hierbij worden de volgende criteria gehanteerd:

- De duurzaamheid van de bedrijfsvoering van ondernemingen wordt beoordeeld op basis van verschillende onderwerpen, zoals CO₂-uitstoot, energie- en waterverbruik, anti-corruptie en mensen- en arbeidsrechten. De overtuiging is dat ondernemingen met een lage of geen ESG-score verantwoordelijk zijn voor de grootste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. Daarom worden deze ondernemingen uitgesloten van de liquide aandelen en bedrijfsobligatie beleggingsportefeuilles. Ook wordt bij de aandelenportefeuilles specifiek gekeken naar ondernemingen met activiteiten die een grote impact kunnen hebben op het milieu. Ondernemingen actief in sectoren met een hoog klimaatrisico die het laagste scores, worden uitgesloten van de beleggingsportefeuille om de belangrijkste ongunstige effecten op het milieu te beperken. Ondernemingen in een aantal bedrijfsobligatie portefeuilles worden kwalitatief beoordeeld op ESG-thema's als onderdeel van de kredietbeoordeling.
- We beleggen niet in staatsobligaties van landen die slecht scoren op financiële en maatschappelijke aspecten om de belangrijkste negatieve effecten van de beleggingen op duurzaamheidsfactoren te beperken. Op grond van het landenraamwerk worden overheden in opkomende markten beoordeeld op verschillende onderwerpen zoals de kwetsbaarheid voor klimaatrisico's, de bereidheid en mogelijkheid van landen om zich aan te passen aan klimaatverandering, de mate van democratie en corruptie en de sociale ontwikkeling van een land. Wanneer een land op een van deze indicatoren onvoldoende scoort, wordt het uitgesloten van de opkomende markten staatsobligatie beleggingsportefeuilles.
- Bij vastgoedbeleggingen is de energie-efficiëntie van belang bij de beslissing om te beleggen in een bepaald vastgoedobject. Dit wordt onder andere gemeten aan de hand van energie labels en energieverbruik. In een aantal portefeuilles wordt gewerkt aan mogelijkheden om vastgoed energie efficiënter te maken.

Naast een afbakening van waarin belegd mag worden middels bovenstaande randvoorwaarden, is er ruimte voor vermogensbeheerders om te beoordelen in welke specifieke bedrijven, landen en vastgoedobjecten wordt belegd. Bij de selectie van de vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen wordt met ESG-kenmerken rekening gehouden. Voor alle nieuw aangestelde vastgoedmanagers die de directe vastgoedportefeuilles beheren is deelname aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) verplicht. Dit is een onafhankelijke benchmark die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. Van alle vermogensbeheerders wordt verwacht dat zij de UN Principles for Responsible Investment (PRI) ondertekenen, zich committeren aan de OESO-richtlijnen, en een duidelijk ESG-beleid en een goed proces van ESG-integratie hebben. Vermogensbeheerders zijn verplicht ESG-kenmerken mee te nemen in hun beleggingsbeslissingen. Ieder jaar worden vermogensbeheerders beoordeeld op basis van de zogenaamde 'Planet-toets'. Daarbij worden punten gegeven voor het niveau van het beleid, de ESG-integratie en ESG-rapportage.

Actief aandeelhouderschap

Naast het uitsluiten van ondernemingen beogen we invloed uit te oefenen op de strategie van ondernemingen om de negatieve effecten op duurzaamheidsfactoren te beperken. Met een selectie van bedrijven (geselecteerd aan de hand van ons prioriteringsproces) gaan we in dialoog over hun duurzaamheidsprestaties. Daarnaast maken we gebruik van ons stemrecht om de dialoog kracht bij te zetten. Hieronder lichten we dit verder toe.

- **Engagement:** Door middel van dialoogprogramma's voeren we engagement over uiteenlopende onderwerpen met een selectie van bedrijven in de beursgenoteerde aandelen- en bedrijfsobligatie-portefeuilles. Dit engagement is thematisch van aard en ziet op onder meer onderwerpen als een leefbaar inkomen, biodiversiteit, de energietransitie, en het beloningsbeleid van bestuurders, maar kan ook gericht zijn op het mitigeren van specifieke misstanden waarbij bedrijven internationale standaarden omtrent mensen- en arbeidsrechten onvoldoende naleven. Dit laatste type engagement wordt gevoerd indien er ernstige controverses worden gedetecteerd bij ondernemingen naar aanleiding van periodiek uitgevoerde screenings.
- **Stemmen:** We voeren een wereldwijd stembeleid uit voor beursgenoteerde ondernemingen waarin we beleggen over onderwerpen als goed ondernemingsbestuur en klimaat.

Verantwoordelijkheden voor het beleid en goedkeuring

Het beleid om de belangrijkste ongunstige effecten te identificeren en prioriteren hangt sterk samen met de uitvoering van het stembeleid, de engagementprogramma's, het uitsluitingsbeleid en de beleggingsstrategieën omdat in deze documenten is vastgelegd hoe duurzaamheidsfactoren worden meegenomen in de beleggingsbeslissingen.

De eindverantwoordelijkheid voor ons algehele beleggingsbeleid ligt bij het Algemeen Bestuur. Het bestuur stelt de kaders voor het beleggingsbeleid op. Daarbinnen heeft de Commissie Beleggingen beleidsuitvoerende ruimte. MN adviseert over het beleggingsbeleid en voert een deel van de beleggingen zelf uit. MN adviseert ook over het uitbesteden van beleggingen aan andere vermogensbeheerders. Het Algemeen Bestuur van PMT blijft eindverantwoordelijk voor de beleggingen en legt jaarlijks verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en aan de raad van toezicht.

Bovenstaande onderdelen zijn vastgelegd in het Verantwoord Beleggen beleid. Dit beleid is goedgekeurd op 14 mei 2024 door het Algemeen Bestuur en wordt jaarlijks geëvalueerd.

Foutmarge methodologieën

De ongunstige effecten die zijn aangemerkt door de SFDR als belangrijk, komen grotendeels overeen met de onderwerpen die PMT heeft geïdentificeerd. Bij de identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten wordt gebruik gemaakt van verschillende informatie zoals die van dataproviders en publiek beschikbare informatie. Het is mogelijk dat deze informatie niet altijd accuraat is en er zijn veel verschillende manieren om data te wegen en aggregeren in de vorm van ESG-scores. Voor wat betreft de beschikbaarheid van informatie geldt dat met name informatie over grote ondernemingen beter beschikbaar is en dat grote ondernemingen ook eerder blootgesteld worden aan controverses omdat de reikwijdte van hun activiteiten en waardeketen breder is. Dit kan erin resulteren dat voor kleinere ondernemingen of voor onderbelichte beleggingscategorieën bepaalde belangrijke ongunstige effecten tot nog toe onderbelicht zijn in publiek beschikbare informatie.

Beschrijving van de gebruikte databronnen

We maken gebruik van twee dataproviders om te rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten: Morgan Stanley Capital International (MSCI) index en Institutional Shareholder Services (ISS). Deze dataproviders zijn gekozen op basis van een uitgebreid selectieproces, waarbij onder meer is gekeken naar de beschikbaarheid en kwaliteit van de data op de PAI indicatoren. ISS data wordt gebruikt voor de indicatoren 1 t/m 3. Voor de indicatoren 4 t/m 16 en de geselecteerde optionele indicatoren gebruiken we MSCI-data. Deze data is vooralsnog met name beschikbaar voor de volgende beleggingscategorieën: beursgenoteerde aandelen, bedrijfsobligaties en staatsobligaties.

Voor beleggingen in fondsen die investeren in private, niet-beursgenoteerde bedrijven ('private equity'), is slechts beperkt data beschikbaar. Voor die beleggingen heeft het private equity team van MN via de jaarlijkse due diligence uitvraag informatie opgevraagd bij de betreffende managers. Deze vragen inzake de ongunstige effecten zijn door 26 van de 31 actieve managers beantwoord. Voor de *discontinued managers* (partijen waarbij PMT niet deelneemt

in het meest recente fonds) en passieve managers waren dit er 16 van de 22. Van de managers die de vragenlijst hebben ingevuld, geeft slechts een zeer klein deel aan te (gaan) rapporteren over de PAI-indicatoren. De private equity portefeuille had dato 31-12-2023 een omvang van € 7.905.431.353,-. Dit komt neer op circa 10% van het totale belegde vermogen van PMT.

We hebben gekeken of de benodigde data handmatig aangevuld kon worden middels aangeleverde European Data Convergence Initiative (EDCI) datasheets. Deze data bleek uiteindelijk niet van het gewenste kwaliteits- en betrouwbaarheidsniveau. Het EDCI streeft naar verbetering en verwacht de komende jaren een validiteitstoets voor de aangeleverde data te implementeren. Als gevolg verwachten wij dat de informatie uit de vragenlijst volgend jaar van betere kwaliteit zal zijn.

Voor de data inzake direct vastgoed, PAI 17 en 18, maken we gebruik van data die gerapporteerd wordt door de externe vastgoed vermogens- en fondsbeheerders aan GRESB. Voor de beursgenoteerde vastgoedportefeuilles wordt de data opgehaald uit jaarverslagen van de ondernemingen waarin belegd is. De vastgoedportefeuille had dato 31-12-2023 een omvang van € 7.166.487.972,-. Dit komt neer op circa 9% van het totale belegde vermogen van PMT.

Engagementbeleid

We zijn een betrokken aandeelhouder en voeren als zodanig een engagementbeleid. Dat betekent dat we toezien op hoe ondernemingen omgaan met duurzaamheidsprestaties en met ondernemingen daarover in gesprek gaan. Op deze manier beogen we invloed uit te oefenen op bedrijven zodat zij hun duurzaamheidsprestaties verbeteren. Daarnaast stemmen we op aandeelhoudersvergaderingen van de ondernemingen waarin we aandelen houden. Sinds 2017 voeren wij een wereldwijd stembeleid voor de bedrijven waarin we beleggen. Voor de uitvoering van ons stembeleid maken we gebruik van een externe partij (ISS) die gespecialiseerd is in het adviseren en operationeel ondersteunen van institutionele beleggers op het gebied van stemrecht. Daarnaast is er de mogelijkheid om van het stembeleid af te wijken wanneer er onvoldoende voortgang wordt gezien bij een bedrijf op onze engagementdoelstellingen. Zo kan bijvoorbeeld tegen de herbenoeming of beloning van bestuurders worden gestemd.

Met betrekking tot de ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren, hebben de hieronder beschreven thema's een rol in het stembeleid en het engagementprogramma.

Leefbaar inkomen in agrifood

We vragen bedrijven uit de agrifood sector om zich te committeren aan leefbare inkomens voor koffie- en cacao-boeren, en te doen wat binnen hun invloedssfeer ligt om deze mogelijk te maken.

- Relevante verplichte indicatoren: 10, 11
- Relevante aanvullende indicatoren: 9

Leefbaar loon in textiel

Het doel van dit programma is textiel bedrijven te stimuleren zich te committeren aan leefbare lonen in fabrieken waar hun kleding gemaakt wordt en te doen wat binnen hun invloedssfeer ligt om deze leefbare lonen mogelijk te maken.

- Relevante verplichte indicatoren: 10, 11
- Relevante aanvullende indicatoren: 9

Mensenrechten in mijnbouw en hernieuwbare energie

Het doel van dit programma is drieledig: (i) volledige implementatie van de United Nations Guiding Principles on Business & Human Rights (UNGP's); (ii) afstemmen van lobbyactiviteiten van bedrijven op de verantwoordelijkheid tot het respecteren van mensenrechten; en (iii) vooruitgang op het afwenden van ernstige mensenrechtenschendingen.

- Relevante verplichte indicatoren: 10, 11
- Relevante aanvullende indicatoren: 9

Energietransitie

Het doel van dit programma is bedrijven te bewegen om hun klimaatstrategieën in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs, en om klimaatgerelateerde financiële risico's van de geselecteerde bedrijven te reduceren. Een aanvullende doelstelling van het dialoogprogramma is het opbouwen van sector kennis op het gebied van klimaat, milieu en de energietransitie. De kennis die wordt opgedaan over specifieke sectoren bij het voeren van dialoog kan gebruikt worden als input voor verdere ESG-integratie, met name voor het verder verfijnen van de portefeuille-constructie.

- Relevante verplichte indicatoren: 1, 2, 3, 4, 5 en 6
- Relevante aanvullende indicatoren: 4

Biodiversiteit

Met het engagementprogramma biodiversiteit sturen we op rapportage en het zetten van targets door bedrijven, in lijn met de doelstellingen die zijn vastgesteld in het Kunming-Montreal Global Biodiversiteit Framework. De finale versie van het TNFD framework en het ontwikkelen van science-based targets for nature bieden handvatten voor bedrijven om dit thema te implementeren in hun bedrijfsactiviteiten. Het doel is het verminderen van de negatieve impact van bedrijven op biodiversiteit en bij te dragen aan het herstel van natuur.

- Relevante verplichte indicatoren: 7
- Relevante aanvullende indicatoren: geen

Nederlands beursgenoteerde ondernemingen

Het doel van dit programma is toezicht houden op Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen om op deze manier hun langetermijnwaarde te borgen en mogelijke reputatierisico's te mitigeren. Om onze betrokkenheid als aandeelhouder in de Nederlandse markt kracht bij te zetten, voeren we doorlopend dialoog met deze ondernemingen.

- Relevante verplichte indicatoren: 13
- Relevante aanvullende indicatoren: geen

Incidenten & controverses

Het doel van dit programma is bedrijven te stimuleren gedegen due diligence (gepaste zorgvuldigheid) toe te passen binnen hun organisatie en toeleveringsketen, in lijn met de OESO-richtlijnen, en de UN Global Compact Principles en de UNGP's.

- Relevante verplichte indicatoren: 10, 11
- Relevante aanvullende indicatoren: 9

Wanneer de ongunstige effecten onvoldoende verminderen over meer dan één verslagperiode, kunnen we de thema's en het daaraan verbonden stembeleid en/of engagementprogramma heroverwegen.

Meer informatie over ons engagementbeleid (als onderdeel van ons verantwoord beleggen beleid) en stembeleid is [hier](#) en [hier](#) te vinden.

Verwijzing naar internationale normen

Milieu

- Relevante verplichte indicatoren: 1, 2, 3, 4, 5, 6 en 7
- Relevante aanvullende indicatoren: 4

We zijn geïnteresseerd aan het doel om de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 graden, aansluitend bij de doelen in het Klimaatakkoord van Parijs, het commitment van de financiële sector aan het Nederlandse Klimaatakkoord, en het Paris Aligned Asset Owner Commitment van de Institutional Investors Group on Climate Change.

We geven invulling aan deze ambitie door ernaar te streven per eind 2030 een portefeuille te hebben met alleen beleggingen die voldoen aan de afspraken uit het Klimaatakkoord van Parijs. Het lange termijn doel van het klimaatbeleid is om de uitstoot van de totale beleggingsportefeuille te reduceren naar 'netto nul' in 2050. In de periode 2024 tot 2030 willen we steeds meer beleggen in bedrijven die wel op een 1,5 graden pad zitten, en juist minder in bedrijven die onvoldoende actie ondernemen.

Een van de middelen die we gebruiken om deze ambitie te verwezenlijken, is de dialoog voeren met bedrijven die veel kunnen betekenen voor de energietransitie en een groot risico lopen als zij hun bedrijfsmodel niet aanpassen.

Binnen het engagementprogramma biodiversiteit wordt gevraagd om transparante rapportage en het zetten van targets, in lijn met de doelstellingen die zijn vastgesteld in het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. De ontwikkelingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden op het gebied van rapportage en standaardzetting, zoals de finale versie van het raamwerk van de Taskforce on Nature-related Financial Disclosures en de eerste science-based targets for nature, bieden handvatten voor bedrijven om rapportage op biodiversiteit te verbeteren.

Jaarlijks rapporteren we over de CO₂-voetafdruk van de beleggingen. Door ondertekening van de Montréal Pledge hebben we ons geïnteresseerd aan het jaarlijks meten en publiceren van de 'carbon footprint' (CO₂-voetafdruk) van de beleggingen. Op dit moment meten we de CO₂-voetafdruk van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de methodiek die wordt voorgeschreven door het Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) en de Technical Expert Group on Sustainable Finance van de EU (EU TEG).

Onze [Klimaatactieplannen](#) beschrijven per beleggingscategorie onze ambities en doelstellingen, de maatregelen die we implementeren, en wat ons nog te doen staat.

Mensenrechten en arbeidsrechten

- Relevante verplichte indicatoren: 10, 11, 12, 13 en 16
- Relevante aanvullende indicatoren: 9

Het is belangrijk dat bedrijven arbeidsrechten en mensenrechten respecteren én binnen de toeleveringsketen invloed aanwenden zodat hun partners en toeleveranciers dit ook doen. Dan gaat het erom dat overal ter wereld mensen hun werk veilig en gezond kunnen uitoefenen, maar ook dat zij recht hebben op een leefbaar loon of inkomen en dat zij niet bang hoeven te zijn om misstanden op en rond de werkvloer aan te kaarten.

Om de voortgang van bedrijven binnen de engagementprogramma's op die onderwerpen te beoordelen, hanteren we de OESO-richtlijnen, de UNGPS's, de UN Global Compact Principles en de ILO-conventies als belangrijk uitgangspunt. Bedrijven worden beoordeeld met behulp van programma specifieke scorecards, die gestoeld zijn op het due diligence proces, zoals vastgelegd in de UNGP's en OESO-richtlijnen.

Goed ondernemingsbestuur

- Relevante verplichte indicatoren: 13
- Relevante aanvullende indicatoren: geen

We vinden het belangrijk dat bedrijven en landen goed worden bestuurd. Bedrijven moeten goede werkgevers zijn door personeel goed te belonen, en rechtvaardig en proportioneel om te gaan met het beloningsbeleid voor de top van het bedrijf. Er moeten duidelijke en transparante procedures zijn voor het ontwikkelen van het beloningsbeleid en bonussen voor bestuurders. Als langetermijnbelegger is het voor ons tevens belangrijk dat ondernemingen zich niet richten op maximale winst op de korte termijn, maar op een goede prestatie van de onderneming op lange termijn en houdbaarheid van het bedrijfsmodel. Het beloningsbeleid moet daarom ook gericht zijn op de langetermijnprestaties en houdbaarheid van het bedrijf. De Nederlandse Corporate Governance Code is voor ons een belangrijke leidraad voor het onderwerp goed ondernemingsbestuur.

Historische vergelijking

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste verschillen tussen 2022 en 2023. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de kolom 'Toelichting' in de tabel.

Op basis van de PAI-berekeningen en beschikbare data voor onze beheerde beleggingen, lijkt er het afgelopen jaar een positieve trend te zijn en een daling van de ongunstige effecten. Wat betreft een van onze belangrijke thematische onderwerpen, namelijk CO₂-emissies, geldt dat voor onze beheerde beleggingen deze emissies in het afgelopen jaar zowel in absolute termen als in intensiteit zijn afgenomen. Deze ontwikkeling is mede te danken aan de maatregelen die we hebben genomen, waaronder het uitsluiten van bepaalde bedrijven. We zien in de data ook terug dat er bedrijven zijn die in 2023 positiever scoren op een ongunstig effect door bijvoorbeeld lagere CO₂-emissies of beter beleid.

Bij sommige indicatoren is er nog steeds een beperkte beschikbaarheid van data. In bepaalde gevallen is de beschikbaarheid van data zelfs verminderd ten opzichte van vorig jaar. We zijn proactief bezig met het verbeteren van zowel de kwaliteit als de beschikbaarheid van data bij onze leveranciers. We voeren hierover gesprekken met onze data-leveranciers en zetten ons in voor een hogere kwaliteit en beschikbaarheid van data.

